

Приходько Юлія Едуардівна

студентка 4-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

Тертичний Юрій Анатолійович

студент 6-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

**ЗАХИСТ ПРАВ БОРЖНИКА-СУБ'ЄКТА
АГРАРНОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ
ПРИ ВИКОНАННІ ДОГОВОРУ ФАКТОРИНГУ**

Особливості виконання договору факторингу боржником передбачені ст.1082 ЦК України, крім цього на дані відносини поширюється дія Загальних положень про зобов'язання, що передбачені Розділом 1 Книги п'ятої ЦК України. Закріпивши положення ст. 1082 ЦК України, які в певній мірі деталізують положення ст. 516-517 ЦК України, законодавець наголосив на необхідності врегулювання даного питання, оскільки за договором факторингу відбувається зміна кредитора у зобов'язанні, а тому виникає потреба у дотриманні законних прав та інтересів боржника при здійсненні ним виконання договору факторингу [1].

На практиці досить часто виникає ситуація, коли суб'єкт аграрного господарювання стає боржником за договором факторингу внаслідок передання фактору права вимоги кредитора за первинним договором. Наприклад, така вимога може виникнути за договором контракти сільськогосподарської продукції.

Для захисту прав боржника-суб'єкта аграрного господарювання ЦК України встановлює умову передачі останнім грошових коштів факторові виключно після отримання повідомлення у письмовому вигляді про перехід права вимоги до фактора.

Про це також йдеться і в судовій практиці. Зокрема, в одній з постанов ВГСУ зазначено, що обов'язок у боржника здійснити платіж факторові виникає за умови отримання ним письмового повідомлення, яке має містити інформацію щодо грошової вимоги та дані стосовно фактора [2].

При цьому таке повідомлення може бути направлено як клієнтом, так і самим фактором залежно від виду договору факторингу. Сторони також вправі передбачити у самому договорі на кого з них буде покладений обов'язок щодо повідомлення боржника [3, с. 71].

Для прикладу, в одній з ухвал Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ було наголошено на тому, що згідно з договором факторингу, сторони визначили, що

клієнт повинен повідомити боржника про укладення договору протягом трьох робочих днів після вступу в силу даного договору, а також попередити про те, що виконання грошової вимоги на користь фактора буде належним виконанням первинного договору [4].

Загалом, питання повідомлення боржника за договором факторингу, визначене в чинному законодавстві та реалізоване в судовій практиці, повністю відповідає положенням ст. 8 Конвенції УНІДРУА про міжнародний факторинг 1988 року.

Також варто сказати, що у боржника-суб'єкта аграрного господарювання існує невід'ємне право отримання від фактора доказів відступлення до нього права грошової вимоги, а фактор, в свою чергу, має кореспондуючий цьому праву обов'язок. Це необхідно для усунення можливості проявів шахрайської діяльності з боку третіх осіб. Оскільки боржник-суб'єкт аграрного господарювання наділений таким правом, то він може ним як скористатись, так і утриматись від його реалізації. Однак, якщо боржник-суб'єкт аграрного господарювання не реалізує своє право на отримання доказів переходу права грошової вимоги до фактора, то він повинен виконати зобов'язання після одержання письмового повідомлення про перехід права грошової вимоги.

Наприклад, Постанова Вищого господарського суду України від 22.05.2012 зазначає, що боржник не скористався своїм правом, яке визначене у ч. 2 ст. 1082 ЦК України щодо вимагання від фактора надання йому доказів в розумний строк, стосовно того чи справді мало місце відступлення права вимоги факторові, а тому він є зобов'язаний перед фактором сплатити суму боргу за його вимогою [5].

Важливим моментом є те, що ст. 1082 ЦК України не передбачає обсягу та характеру доказів відступлення права вимоги. З огляду на це, можна сказати, що доказами переходу права грошової вимоги до фактора може бути як сам договір факторингу (оригінал або копія), так і письмове підтвердження клієнтом факту здійснення відступлення на користь фактора. У разі ненадання вказаних доказів фактором боржник-суб'єкт аграрного господарювання вважається неповідомленим про перехід права грошової вимоги.

Особливої уваги також вимагає положення ч. 3 ст. 1082 ЦК, що регулюють питання звільнення боржника-суб'єкта аграрного господарювання від обов'язку перед клієнтом. Зокрема, у Постанові Вищого господарського суду України від 29.11.2011 колегією суддів було наголошено на непростій конструкції даного аспекту виконання боржником грошової вимоги. Суд вказав, що зі змісту вказаної норми вбачається, що виконання боржником грошового зобов'язання фінансовому агенту (фактору) звільняє його від виконання зобов'язань перед клієнтом (первісним кредитором) лише у випадку, коли оплата здійснена з дотриманням правил цієї статті, визначених як частиною першою, так і частиною другою [6].

Отже, при виконанні договору факторингу боржнику-суб'єкту аграрного господарювання слід виконати усі можливі заходи щодо охорони та захисту своїх прав, які передбачені вказаними вище нормами законодавства, що унеможливить прояви будь-яких шахрайських дій збоку третіх осіб, а також нівелює можливість подвійного виконання ним обов'язків по сплаті грошової вимоги спочатку фактору, а потім клієнту. Це, в свою чергу, допоможе суб'єкту аграрного господарювання займатися його основною діяльністю, а не витрачати свій дорогий час та ресурси на можливі майбутні судові спори, які можуть виникати з приводу цього.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України : Кодекс від 16 січня 2003 р. № 435–IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
2. Постанова Вищого господарського суду України від 20 березня 2008 р. у справі № 15/315-4596 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень України. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/1485976>.
3. Токунова А.В. Повідомлення про відступлення права вимоги в договорі міжнародного факторингу / А. Токунова // Юридична Україна. – 2012. – №7. – С. 71–75.
4. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 13 листопада 2013 р. у справі № 6-29897св13 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень України. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/35232861>.
5. Постанова Вищого господарського суду України від 22 травня 2012 р. у справі № 2/63/5022-1151/2011 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень України. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/24922573>.
6. Постанова Вищого господарського суду України від 29 листопада 2011 р. у справі № 14/338 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень України. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/19937508>.

Ключові слова: договір факторингу, виконання договору факторингу, суб'єкт аграрного господарювання, боржник, захист прав боржника.
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А. Й.